

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 362

Zmiany prawodawstwa gospodarczego w okresie transformacji ustrojowej w Polsce

Redaktorzy naukow
Tadeusz Kocowski
Katarzyna Marak

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Anna Grzybowska, Joanna Szynal
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Justyna Mroczkowska
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja współfinansowana z budżetu województwa dolnośląskiego

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-450-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Dorota Ambrożuk: Kształtowanie się europejskiego prawa przewozu osób	11
Jan Byrski, Monika Szaraniec: Zmiany w prawie bankowym i ubezpieczeniowym w zakresie pośrednictwa finansowego w okresie transformacji ustrojowej. Część 1: Prawo bankowe	25
Jan Byrski, Monika Szaraniec: Zmiany w prawie bankowym i ubezpieczeniowym w zakresie pośrednictwa finansowego w okresie transformacji ustrojowej. Część 2: Prawo ubezpieczeniowe	36
Monika Chlipała: Promesa w koncesjonowanej działalności gospodarczej ..	49
Marzena Czarnecka: Sposoby zawierania umów z konsumentami w prawie energetycznym od dnia jego powstania do dnia dzisiejszego.....	60
Daniel Dąbrowski: Potrzeba zmian w krajowym prawie przewozowym	70
Joanna Dominowska: Prowadzenie działalności gospodarczej przez organizacje pozarządowe 1989-2014.....	82
Wojciech Fill: Transformacja podatkowych regulacji prawa holdingowego w Polsce	95
Jan Gola: Regulacje antykorupcyjne publicznego prawa gospodarczego a ubieganie się o pozwolenia administracyjne na wykonywanie działalności gospodarczej	109
Jerzy Gospodarek, Katarzyna Marak: Zakres wolności gospodarczej w polskim hotelarstwie w minionym ćwierćwieczu (1989-2014). Część I: Liberalizm gospodarczy w hotelarstwie lat dziewięćdziesiątych XX wieku.....	121
Jerzy Gospodarek, Katarzyna Marak: Zakres wolności gospodarczej w polskim hotelarstwie w minionym ćwierćwieczu (1989-2014). Część II: Świadczenie usług hotelarskich jako wolna działalność gospodarcza na gruncie ustawy o usługach turystycznych z 1997 roku	131
Krzysztof Horubski: Ochrona interesów pracowników w systemie zamówień publicznych – wybrane zagadnienia	146
Janusz Kaspryszyn: Ważne przyczyny wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	160
Aneta Kaźmierczyk, Kinga Michałowska: Ewolucja prawa własności w okresie transformacji gospodarczych przełomu XX i XXI wieku.....	182
Tadeusz Kocowski: Komerccjalizacja przedsiębiorstw państwowych a właścicielskie uprawnienia nadzorcze administracji publicznej.....	196
Piotr Kukuryk: Ewolucja pojęcia „konsument” w polskim prawie cywilnym.	211

Michał Kuźnik: Zakres kognicji sądu upadłościowego w przedmiocie za- twierdzenia układu w postępowaniu upadłościowym	227
Jacek Lachner: Problematyka zmian umowy w związku z nadzwyczajną zmianą okoliczności.....	240
Jolanta Loranc-Borkowska: Nowa regulacja rękojmi za wady rzeczy sprze- danej – uwagi ogólne	251
Aleksandra Lubicz-Posochowska: Podmioty odpowiedzialne za czyn nie- uczciwej konkurencji – wprowadzanie w błąd oznaczeniem przedsięwzię- stwa	264
Małgorzata Mędrala: Ochrona małych pracodawców a transformacja ustro- jowa w Polsce – wybrane zagadnienia	274
Ambroży Mituś: Sekurytyzacja i jej uregulowanie w przepisach prawa kra- jowego – zarys problematyki.....	286
Aleksandra Nowak-Gruca: Środki ochrony praw własności przemysłowej w okresie transformacji ustrojowej (zagadnienia materialnoprawne).....	300
Aldona Piotrowska: Zmiany ustawodawstwa gospodarczego regulującego zawód pośrednika w obrocie nieruchomościami	315
Katarzyna Poroś: Prokura oddziałowa	330
Agnieszka Sobiech: Podmiotowość podatkowa spółek osobowych na prze- strzeni ostatnich 25 lat	342
Tomasz M. Szczurowski: Opcje na prawa udziałowe w procesach inwestycji w spółki niepubliczne	357
Ryszard Szostak: Rozpoznawanie sporów przedumownych z zakresu zamó- wień publicznych po reaktywowaniu mechanizmów rynkowych	370
Andrzej Śmieja: W sprawie funkcji realizowanych przez karę umowną	387
Krzysztof Wesolowski: Konsekwencje sposobu unormowania ochrony pasa- żerów w prawie Unii Europejskiej	399
Magdalena Wilejczyk: Przemiany polskiego prawa firmowego. Wokół (nie)zbywalności firmy	413
Bartosz Ziemblicki: Współpraca Polski z międzynarodowymi organizacjami gospodarczymi w okresie transformacji ustrojowej	424

Summaries

Dorota Ambrożuk: Shaping the European law concerning the carriage of passengers	23
Jan Byrski, Monika Szaraniec: Changes in banking and insurance law in the range of financial intermediation during the period of political transforma- tion. Part 1 – Banking law	35
Jan Byrski, Monika Szaraniec: Changes in banking and insurance law in the range of financial intermediation during the period of political transforma- tion. Part 2 – Insurance law	48

Monika Chlipała: A promise in licensed economic activity.....	59
Marzena Czarnecka: Ways of concluding contracts with customers in energy law from the date of its establishment till nowadays.....	69
Daniel Dąbrowski: The need for change in the domestic transport law	81
Joanna Dominowska: Non-governmental organizations business activity 1989-2014	94
Wojciech Fill: Transformation of tax adjustment of holding law in Poland....	108
Jan Gola: Anti-corruption regulations of the public economic law and applying for administrative permission to conduct business activity	120
Jerzy Gospodarek, Katarzyna Marak: The scope of economic freedom in Polish hospitality in the last twenty five years (1989-2014). Part 1: Economic liberalism in hospitality in the 1990s.....	130
Jerzy Gospodarek, Katarzyna Marak: The scope of economic freedom in Polish hospitality in the last twenty five years (1989-2014). Part 2: Providing hotel services as a free economic activity based on the 1997 tourist services act.....	145
Krzysztof Horubski: Protection of the interests of workers in the public procurement system – selected issues	159
Janusz Kaspryszyn: Important causes of the exclusion of a shareholder from limited liability company	181
Aneta Kaźmierczyk, Kinga Michałowska: The evolution of ownership during the economic transformation of the turn of XX th and XXI st century ...	195
Tadeusz Kocowski: Commercialization of state companies vs. ownership supervision rights of public administration	210
Piotr Kukuryk: Evolution of the notion of ”consumer” in the Polish Civil Law	226
Michał Kuźnik: Scope of cognition of the bankruptcy court’s approval of the arrangement in bankruptcy proceedings	239
Jacek Lachner: Problem of contract changes in connection with the exceptional change of circumstances	250
Jolanta Loranc-Borkowska: New regulation of the warranty for defects of a sold thing – general comments	263
Aleksandra Lubicz-Posochowska: Entities responsible for an act of unfair competition – misleading indication of the company.....	273
Małgorzata Mędrala: Protection of small employers vs. political transformation in Poland – selected problems	285
Ambroży Mituś: Securitization and regulations pertaining to it in the national legal provisions – outline of the issue.....	299
Aleksandra Nowak-Gruca: Protection measures of industrial property rights in the times of political transformation (substantive issues)	314
Aldona Piotrowska: Changes in the legislation governing the profession of the real estate agent.....	329

Katarzyna Poroś: Branch commercial proxy	341
Agnieszka Sobiech: Tax subjectivity of partnerships in the last 25 years.....	356
Tomasz M. Szczurowski: Options on share-related rights in the processes of private equity investments	369
Ryszard Szostak: Recognizing pre-contractual disputes in public procurement after the reactivation of market mechanisms	386
Andrzej Śmieja: Functions of stipulated penalty	398
Krzysztof Wesolowski: The consequences of the method of protection of passengers in the European Union law	412
Magdalena Wilejczyk: Transformations of the Polish corporate law. Around the (non)transferability of the entrepreneur's name	423
Bartosz Ziemblicki: Cooperation of Poland with international economic organizations during the period of political transformation.....	432

Janusz Kaspryszyn

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WAŻNE PRZYCZYNY WYŁĄCZENIA WSPÓLNIKA ZE SPÓŁKI Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ

Streszczenie: Ważne przyczyny stanowią podstawę wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Celem wyłączenia wspólnika jest zachowanie bytu spółki. W artykule podjęto próbę definicji tego pojęcia w doktrynie i judykaturze. Ważną przyczyną jest każda sytuacja (zawiniona czy też niezawiniona), z którą wiąże się naruszenie przez wspólnika zasad działania w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością.

Słowa kluczowe: wyłączenie wspólnika ze spółki, ważne przyczyny, konflikt, wina, brak winy.

DOI: 10.15611/pn.2014.362.13

Kodeks spółek handlowych (k.s.h.) w art. 266 przewiduje możliwość wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Jest to wyłączenie przymusowe, następujące wbrew woli zainteresowanego¹. Żądanie wyłączenia wspólnika jest żądaniem ukształtowania stosunku prawnego².

Należy zauważyć, że spółka z ograniczoną odpowiedzialnością formalnie została przez ustawodawcę zakwalifikowana do spółek kapitałowych³. W konsekwencji skład osobowy powinien być prawnie indyferentny dla funkcjonowania tego podmiotu. Z zasady więc wykluczanie jakiegokolwiek udziałowca nie powinno mieć miejsca.

¹ Zob. K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Biblioteka Prawa Handlowego, Warszawa 2013 s. 497.

² Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2013 r., II CZ 44/13.

³ Spółka z o.o. została uregulowana w Dziale I Tytułu III kodeksu spółek handlowych: „Spółki kapitałowe”.

Nie budzi jednak sporu w doktrynie⁴ i judykaturze⁵ pogląd, iż wskazana spółka ma charakter hybrydalny⁶, a więc występują w niej elementy zarówno osobowe, jak i kapitałowe. Mimo dominacji elementów kapitałowych ustawodawca uznał, że w przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością przesłanką warunkującą jej istnienie jest substrat osobowy. Takim przykładem przepisu, który ma „osobowy” charakter, jest właśnie art. 266 k.s.h.⁷ W konkretnej sytuacji istotny bowiem może okazać się element zindywidualizowania (wydzielenia podmiotowego, skonkretyzowania) wspólnika w ramach stabilnego składu osobowego spółki⁸.

Zgodnie ze wskazaną normą z ważnych przyczyn dotyczących danego wspólnika sąd może orzec jego wyłączenie ze spółki na żądanie wszystkich pozostałych wspólników, jeżeli udziały wspólników żądających wyłączenia stanowią więcej niż połowę kapitału zakładowego (§ 1). Umowa spółki może przyznać prawo wystąpienia z powodztwem, o którym mowa w § 1, także mniejszej liczbie wspólników, jeżeli ich udziały stanowią więcej niż połowę kapitału zakładowego. W tym przypadku powinni być pozwani wszyscy pozostali wspólnicy (§ 2). Udziały wspólnika wyłączonego muszą być przejęte przez wspólników lub osoby trzecie. Cenę przejęcia ustala sąd na podstawie rzeczywistej wartości w dniu doręczenia pozwu (§ 3).

W świetle rozważanej regulacji wyłączenie wspólnika ze spółki możliwe jest na zgodny wniosek wszystkich pozostałych wspólników, a jedynie w wyjątkowych sytuacjach prawo to przysługuje także mniejszej liczbie wspólników. W tym drugim przypadku niezbędne jest stosowne postanowienie umowne (zawarte w umowie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością) zezwalające na wystąpienie z pozwem.

Ze względu jednak na wyjątkowy charakter⁹ regulacji zawartej w art. 266 k.s.h. wspólnicy występujący z pozwem muszą legitymować się udziałami stanowiącymi więcej niż połowę kapitału zakładowego, a w procesie muszą występować wszyscy

⁴ Zob. np. M. Litwińska, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r., II CKN 31/97*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1998, nr 1, s. 38, która wprost wskazuje, że spółka ta ma charakter mieszany kapitałowo-osobowy; P. Bielski, *Przymusowy wykup akcji drobnych akcjonariuszy a natura spółki akcyjnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2001, nr 11, s. 13; T. Szanciło, *Charakter prawny wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o.*, „Glosa” 2009, nr 2, s. 63; K. Kronenberg, *Wyłączenie wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w orzecznictwie sądów gospodarczych*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2007, nr 2, s. 65.

⁵ Zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1996 r., II CKU 38/96, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 1996 r., II CRN 25/96.

⁶ Co do pojęcia spółki hybrydalnej oraz pojęć: hybryda typu spółki i wzorzec typu spółki, zob. A. Szumański, *Hybrydalne typy spółek handlowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2000, nr 6, s. 20; J. Kaspryszyn, *Uwagi wstępne o spółce partnerskiej*, [w:] J. Kufel (red.), *Nowe prawo spółek. Wybrane aspekty prawne*, Bydgoszcz-Poznań 2003, s. 39-40.

⁷ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 kwietnia 2010 r., I ACa 282/10, np. A. Szumański, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r., II CKN 31/97*, „Orzecznictwo Sądów Powszechnych” 1997, nr 11, s. 555, odnośnie do art. 280 § 1 k.h.

⁸ M. Litwińska, *wyd.cyt.*, s. 38.

⁹ O śladowej ilości takich spraw świadczy badanie K. Kronenberg, *wyd.cyt.*, s. 65 i nast. Tam też zob. wyjaśnienia co do zakresu i metodologii badań.

wspólnicy. W przypadku określonym w paragrafie 1 po stronie czynnej będą występować wspólnicy żądający wyłączenia wspólnika, po stronie biernej zaś wspólnik, którego żądanie dotyczy. Dopuszczalna jest także sytuacja wielopodmiotowości po stronie biernej, gdy żądanie miałyby dotyczyć wszystkich pozostałych wspólników¹⁰. W przypadku określonym w paragrafie 2 po stronie czynnej będą występować wspólnicy żądający wyłączenia wspólnika, po stronie biernej zaś wspólnik, którego żądanie dotyczy, oraz wspólnicy neutralni w sporze.

Nadto wyjątkowość wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością została podkreślona warunkiem wystąpienia dotyczących danego wspólnika ważnych przyczyn, które przemawiałyby za koniecznością wyłączenia go ze spółki.

Celem niniejszego opracowania jest próba zdefiniowania pojęcia „ważnych przyczyn”¹¹ i określenia jego granic.

Nie jest to zadanie proste¹², gdyż ważne przyczyny mogą okazać się w niektórych sytuacjach ulotne, niesprawdzalne, czy też wynikać z podejrzeń, które trudno jest udowodnić¹³. Sam ustawodawca, używając zwrotu niedookreślonego, świadomie pozostawił spore pole do interpretacji „ważnych przyczyn”, zakreślając zaledwie ramy, a nie sztywne granice wykładni tego zwrotu¹⁴. Wskazany zwrot ma charakter otwarty i elastyczny¹⁵. Bez wątpienia było to wynikiem założenia, że potoczne, można rzec – instynktowne rozumienie tego terminu jest wystarczające dla prawidłowej wykładni normy, która się nim posługuje¹⁶. Potoczne określenie tego, co rozumiemy przez pojęcie „ważny”, nie nastęrcza większych problemów. Słownikowo, ale i instynktownie, możemy wskazać, że ważny, to „mający dużą wagę, duże znaczenie; wiele znaczący, doniosły, istotny”¹⁷.

¹⁰ Zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 11 września 2008 r., I ACz 888/04 lub np. I. Weiss w: S. Włodyka (red.), *Prawo spółek*, Kraków 1996, s. 415.

¹¹ O samej kwalifikacji zwrotu „ważne powody” jako zwrotu odsyłającego do ocen, lecz nie do abstrakcyjnie ujętego systemu odesłań (stąd niemieszczącego się w kategorii klauzul generalnych), zob. szeroko K. Kopaczyńska-Pieczniak, M. Dumkiewicz, *Ważne powody w stosunkach spółek handlowych*, [w:] A. Kidyba, R. Skubisz (red.), *Współczesne problemy prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana prof. dr hab. Marii Poźniak-Niedzielskiej*, Kraków 2007, s. 149 i nast.

¹² Warto zauważyć, że w doktrynie uznano, iż „ważna przyczyna” przynależy do „grupy terminów niedefiniowalnych”, J. Jacyszyn, *Wyłączenie wspólnika*, „Prawo Spółek” 1997, nr 5, s. 20.

¹³ Tamże, s. 20.

¹⁴ Pozostawiając sądowi *in concreto* pewien „luz decyzyjny”, zob. M. Barczak, *Wybrane aspekty wyłączenia wspólnika w spółce z o.o.*, „Prawo Spółek” 2006, nr 6, s. 43.

¹⁵ K. Kronenberg, wyd.cyt., s. 72.

¹⁶ Nie jest to oczywiście jedyny taki przypadek, zob. np. J. Kaspryszyn, *Podpis własnoręczny jako element zwykłej formy pisemnej czynności prawnych*, Warszawa 2007, s. 46; J. Kaspryszyn, *Uchylenie się przez wykonawcę od zawarcia umowy jako przesłanka wyboru kolejnej oferty w trybie art. 94 ust. 3 Pzp*, [w:] T. Kocowski, J. Sadowy (red.), *Kontrola zamówień publicznych*, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa 2013, s. 351-352.

¹⁷ M. Szymczak (red.), *Słownik języka polskiego. Tom trzeci, R-Ż*, Warszawa 1984, s. 664.

W kontekście regulacji zawartej w art. 266 § 1 k.s.h. pojawiają się jednak kluczowe, odnoszące się do ważnych przyczyn, kwestie, których rozwiązanie pozwoli – przynajmniej w podstawowym zakresie – na odkodowanie znaczenia analizowanej normy. Sprowadzają się one do odpowiedzi na pytania:

1. Dla kogo owe przyczyny powinny być istotne?
2. Czy przyczyny muszą być zawinione przez wspólnika?

Zacznijmy rozważania od pierwszej kwestii, tj. próby odpowiedzi na pytanie, z czyjego punktu widzenia należy oceniać ważność przyczyn stanowiących podstawę do wyłączenia wspólnika ze spółki? Innymi słowy, czy przyczyny te winny być ważne dla spółki, wspólnika, który podlega ewentualnemu wyłączeniu, czy może dla wspólników żądających wyłączenia?

Nie ulega wątpliwości, że ważna przyczyna musi dotyczyć konkretnego wspólnika¹⁸, co wynika z samej konstrukcji art. 266 § 1 k.s.h. Nie wyklucza to sytuacji, w której ta sama przyczyna będzie dotyczyć kilku wspólników lub poszczególnych wspólników dotyczyć będą różne przyczyny, które indywidualnie w odniesieniu do każdego z nich zostaną ocenione jako ważne i stanowić będą podstawę wyłączenia wspólnika ze spółki¹⁹. Ta konstatacja nie przesądza jednakże treści odpowiedzi na postawione wyżej pytanie. Fakt powiązania przyczyny z określonym wspólnikiem nie wskazuje bowiem na to, w jakim kontekście podmiotowym ocenić należy ważność powodu wyłączenia udziałowca.

Odpowiedzi należy szukać, dokonując wykładni celowościowej art. 266 k.s.h. Kogo ma chronić wskazana regulacja? Przy tak postawionym pytaniu odpowiedź wydaje się oczywista – podmiotem chronionym jest spółka, a dobrem chronionym jest, najogólniej rzecz ujmując, możliwość niezakłóconego (sprawnego) funkcjonowania tego podmiotu²⁰. Jak zasadnie zauważył A. Szumański, instytucja wyłączenia wspólnika ze spółki daje priorytet istnieniu (bytowi) spółki, osłabiając pozycję wspólnika. Oznacza to, że ustawodawca – wprowadzając przepis art. 266 k.s.h. – uznał, że priorytetem jest utrzymanie spółki, nawet jeżeli dochodzi do zerwania więzi między wspólnikami a spółką²¹. Celem jest utrzymanie korporacji poprzez wyeliminowanie trudności powstałych z przyczyn tkwiących w osobach poszczególnych

¹⁸ A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 266 k.s.h.*, Lex 2014, wydanie elektroniczne.

¹⁹ Tamże; B. Draniewicz, *Glosa do wyroku SN z dnia 2 kwietnia 2004 r., III CK 465/02*, „Prawo Spółek” 2006, nr 2, s. 52, postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 11 września 2008 r., I ACz 888/04.

²⁰ Zob. np. B. Książek, *Przejęcie udziałów wspólnika wyłączonego ze spółki z o.o.*, „Prawo Spółek” 2008, nr 12, s. 2; K. Kopaczyńska-Pieczniak, M. Dumkiewicz, wyd.cyt., s. 168; Z. Jara w: Z. Jara (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 266*, Legalis 2014, wydanie elektroniczne, wskazuje, że ponadto celem jest ochrona pozostałych wspólników. Należy jednak dodać, że ochrona pozostałych wspólników jest jedynie pochodną ochrony spółki jako podmiotu.

²¹ A. Szumański, *Wyłączenie kilku wspólników spółki z o.o. przez jednego wspólnika większościowego*, „Prawo Spółek” 2007, nr 4, s. 7, 9.

wspólników²². Stwierdzić zatem należy, iż przepis art. 266 k.s.h. ma chronić spółkę, a nie wspólników, którzy domagają się wyłączenia, a tym bardziej nie jest to instrument ochrony wspólnika, który ma podlegać wyłączeniu. Właściwe współdziałanie wspólników, zakłócone przez osobę, której dotyczy akcja wyłączeniowa, ma doprowadzić do osiągnięcia celu nadrzędnego, tj. celu spółki, którego osiągnięcie zostało zagrożone wskutek przerwania więzi osobowej pomiędzy jednym udziałowcem a pozostałymi wspólnikami. To z kolei przekreślało szanse na ich współdziałanie w dążeniu do osiągnięcia celu spółki²³. Przywrócenie właściwego współdziałania wspólników w spółce ma zmierzać do ochrony bytu spółki²⁴, osiągnięcia jej celu, przeciwdziałania jej degradacji. Współdziałanie nie jest więc celem samym w sobie, lecz narzędziem do osiągnięcia właściwego celu, to jest zapewnienia prawidłowego istnienia spółki.

W konsekwencji należy uznać, że ważną przyczyną jest powód doniosły dla spółki. Z tego punktu widzenia należy oceniać ważność przyczyny, stanowiącej ewentualną podstawę wyłączenia wspólnika ze spółki. Ważna więc będzie przyczyna leżąca po stronie wspólnika, lecz stanowiąca istotny problem dla spółki (jej funkcjonowania). W ocenie podstawy do jego wyłączenia w trybie art. 266 k.s.h. ważny jest interes spółki, a co za tym idzie, z jej punktu widzenia ocenie podlega znaczenie przyczyny stanowiącej podstawę do wyłączenia wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W konsekwencji nic nie stoi na przeszkodzie, by już na etapie tworzenia spółki wskazać w umowie przyczyny żądania wyłączenia wspólnika²⁵. Może to być katalog poszczególnych zachowań kwalifikowanych przez wspólników-założycieli jako doniosłe prawnie dla dalszego bytu wspólnika w spółce²⁶. Wskazane postanowienie umowne może także przybrać formę opisową, co jednakże stanowić będzie (w zależności od stopnia ogólności) swoistego rodzaju umowy powrót do regulacji kodeksowej²⁷. Należy jednak zaznaczyć, że nawet enumeratywne i bardzo szczegółowe wskazanie w umowie przyczyn wyłączenia *in spe* wspólnika, który podpisał umowę, czy też każdego nowego wspólnika, nie wiąże sądu w przypadku orzekania o żądaniu z art. 266 k.s.h.²⁸ Brak związania dotyczy zarówno sytuacji, gdy zaistniałe zdarzenie nie było objęte katalogiem umownych

²² Z. Roszewski, *Wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. jako następstwo niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania wynikającego ze stosunku spółki*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1998, nr 1, s. 16, z powołaniem się na uzasadnienie Komisji Kodyfikacyjnej odnośnie do kodeksu handlowego (wówczas obowiązywał art. 280 k.h.), M. Barczak, wyd.cyt., s. 43; K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 497; zob. też A. Koch, *Uwagi na temat przymusowego umorzenia udziałów w spółce z o.o.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2002, nr 11, s. 32.

²³ A. Szumański, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego...*, s. 555.

²⁴ Tamże, *Wyłączenie kilku wspólników...*, s. 7,9.

²⁵ A. Kidyba, wyd.cyt.

²⁶ Tenże.

²⁷ Powielenie w umowie regulacji ustawowej.

²⁸ Zob. np. A. Malinowski, *Jak wyłączyć wspólnika ze spółki z o.o.*, „Prawo Spółek” 2012, nr 10, s. 23; K. Kopaczyńska-Pieczniak, M. Dumkiewicz, wyd.cyt., s. 168; A. Kidyba, wyd.cyt.

przyczyn wyłączenia wspólnika, jak i sytuacji, gdy przyczyna co prawda została objęta tym katalogiem, lecz w rzeczywistości nie była istotna z punktu widzenia możliwości funkcjonowania spółki²⁹. W tym drugim przypadku należałoby dodać, że eliminowanie z przyczyn wyłączenia wspólnika przypadku, który wprost przez samych wspólników jako takowy został określony, winno następować rozważnie, gdyż z uwagi na specyfikę np. przedmiotu prowadzonej przez spółkę działalności³⁰ konkretna przyczyna tylko z pozoru może okazać się nieistotna, a wiedza i zamiar wspólników pozwoliłyby prawidłowo już na początku określić zakres ważnych dla konkretnej spółki przyczyn wyłączenia udziałowca ze spółki³¹. Umownego katalogu przyczyn wyłączenia wspólnika nie należy traktować jako wykazu o charakterze przesądzającym, lecz raczej jako istotny element pomocniczy, służący ocenie ważności przyczyn wyłączenia udziałowca³².

Teza, że ważność (przyczyny) odnosi się do spółki³³, a nie do poszczególnych wspólników, pozwala stwierdzić, że doniosłość przyczyny dla wspólnika, który ma podlegać wyłączeniu, nie ma żadnego znaczenia, mimo iż to po jego stronie wskazana przyczyna winna zaistnieć. Innymi słowy: dolegliwość dla udziałowca pozostawania w spółce nie może być przedmiotem oceny w postępowaniu o wyłączenie go ze spółki. Wspólnikowi przysługują bowiem inne uprawnienia, których skutkiem będzie jego ustąpienie ze spółki czy wręcz rozwiązanie spółki wskutek żądania wynikającego z art. 271 pkt 1 k.s.h. Wspólnik nie może żądać wyłączenia ze spółki

²⁹ K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 501; J. Rodziejewicz w: T. Siemiątkowski, R. Potrzebszc (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, tom 2, Warszawa 2011, s. 561.

³⁰ W doktrynie podkreśla się, że samo określenie celu spółki wymusza lojalność wspólnika wobec spółki z sankcjonowanym naruszeniem w postaci wyłączenia udziałowca ze spółki; zob. S. Trojanowski, *Umorzenie udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jako sankcja*, [w:] J. Frąckowiak (red.), *Kodeks spółek handlowych po pięciu latach*, Wrocław 2006, s. 603-604.

³¹ Chociaż nie może ująć uwadze okoliczność, że upływ czasu – między zawarciem umowy a wystąpieniem sytuacji podlegającej ocenie – może zdezaktualizować w konkretnym przypadku ważność danej przyczyny.

³² Zob. też A. Kidyba, wyd.cyt.; Z. Jara, wyd.cyt.; tak też R. Pabis w: J. Bieniak, M. Bieniak, G. Nita-Jagielski, K. Oplustil, R. Pabis, A. Rachwał, M. Spyra, G. Suliński, M. Tofel, R. Zabłocki, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 266*, Legalis 2014, wydanie elektroniczne. Natomiast J. Strzępka, E. Zielińska w: J. Strzępka (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 266*, Legalis 2014, wydanie elektroniczne, stawiają wyraźnie tezę, iż okoliczność, że ważne przyczyny zostały określone w umowie spółki, nie ma wpływu na rozstrzygnięcie sądu. Zasadnie wskazuje J. Jacyszyn, wyd.cyt., s. 19, że taka klauzula może przestrzegać wspólników przed pewnymi nierozsądnymi czy wręcz wrogimi działaniami wobec spółki. Tak też A. Kawałko, *Umorzenie udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Kraków 2006, s. 134.

³³ K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*; tejsze; *Ustanie członkostwa w spółce z o.o.*, Lex 2014, wydanie elektroniczne; A. Herbet w: Z. Radwański (red.), *System Prawa Prywatnego*, [w:] S. Sołtysiński (red.), *Prawo spółek kapitałowych*, tom 17A, Warszawa 2010, s. 336.

samego siebie³⁴. Podobnie prawnie obojętna jest doniosłość analizowanej przyczyny dla wspólników żądających wyłączenia innego wspólnika. Dyskomfort tychże wspólników, będący np. wynikiem różnic zdań w określonych kwestiach dotyczących funkcjonowania spółki, sam w sobie nie może stanowić podstawy do żądania wyłączenia, o ile nie uniemożliwia prawidłowego działania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością³⁵.

Wobec powyższego należy zastanowić się nad tym, kiedy można mówić o ważnej przyczynie, stanowiącej podstawę wyłączenia wspólnika ze spółki. Odwołując się do orzecznictwa i doktryny, można wskazać przykłady zachowań i sytuacji, które bez wątpienia w ramach tego pojęcia będą się mieścić. Zanim jednak podjęta zostanie próba wymienienia takich najbardziej typowych zdarzeń, warto podjąć próbę ogólnego zdefiniowania owej ważnej przyczyny w rozumieniu art. 266 § 1 k.s.h.

Zacznijmy od kwestii już sygnalizowanej w drugim wskazanym wyżej pytaniu. Ważne przyczyny muszą dotyczyć danego wspólnika i winny wynikać ze stosunku korporacyjnego spółki, pozycji wspólnika w spółce, tzn. muszą być wynikiem sytuacji wspólnika w ramach spółki, nie mogą być oderwane od jego działań (zaniechań³⁶) w spółce³⁷. Mogą jednak być wynikiem działań zewnętrznych, które przekładają się na funkcjonowanie wspólnika w spółce, np. jego długotrwała choroba będąca następstwem wypadku drogowego. Innymi słowy, przyczyny wyłączenia muszą dotyczyć relacji wspólnik-spółka lub wspólnik-inni wspólnicy³⁸, w tym drugim przypadku – o ile przekładają się one na funkcjonowanie spółki. Zasadnie podkreśla się, że przyczyny nie powinny być co do zasady następstwem działań podejmowanych w ramach pełnionych przez wspólnika w spółce innych funkcji

³⁴ Z.J. Roszewski, *Postępowanie w sprawie o wyłączenie wspólnika*, „Prawo Spółek” 2000, nr 6, s. 17; zob. postulaty *de lege ferenda* odnośnie do „wyjścia” udziałowca ze spółki, A. Pęczyk-Tofel, M.S. Tofel, „*Wyjście*” *wspólnika lub akcjonariusza ze spółki kapitałowej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2010, nr 7, s. 47-48.

³⁵ Dlatego też ostrożnie należy podchodzić do twierdzenia, że działanie wspólnika, które stanowić by miało podstawę do jego wyłączenia, zagrażać może usprawiedliwionym interesom pozostałych wspólników; tak Sąd Apelacyjny w Poznaniu w postanowieniu z dnia 28 sierpnia 2013 r., I ACz 1405/13, dotyczącym jednak spółki jawnej. Zagrażanie interesom pozostałych wspólników może stanowić podstawę wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o., o ile stanowi zagrożenie dla samej spółki. Choć należy zauważyć, że w praktyce zagrożenie interesom spółki przekłada się z zasady automatycznie na zagrażanie usprawiedliwionym interesom wspólników, bo *de facto* prawidłowość funkcjonowania spółki przekłada się na realizację interesów jej wspólników. Nawet nieprawidłowe dzielenie zysków w spółce należałoby zakwalifikować jako nieprawidłowe funkcjonowanie spółki. Wydaje się więc, że o ile w praktyce uproszczenie (pominięcie jednego stopnia w drabince podmiotów poszkodowanych) jest akceptowalne, o tyle w doktrynie należałoby podkreślać podmiot, który podlega ochronie w trybie art. 266 k.s.h., a jest nim spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

³⁶ K. Kronenberg, *wyd.cyt.*, s. 72.

³⁷ A. Malinowski, *wyd.cyt.*, s. 22, który dodaje, że ważne przyczyny nie mogą dotyczyć tylko efektów tych działań.

³⁸ M. Barczak, *wyd.cyt.*, s. 44.

(np. członka zarządu)³⁹ lub relacji wynikających z innego stosunku (np. pracy), który „nakłada się” na stosunek korporacyjny spółki⁴⁰. Jeżeli jednak nieporozumienia na wskazanych polach przeniosły się ostatecznie na pole stosunku wynikającego z udziału wspólnika w spółce, to winny być ocenione w tym zakresie przez pryzmat art. 266 k.s.h. Okoliczność, że źródło konfliktu wywodzi się z innych relacji, jest prawnie indyferentna w sytuacji, gdy konflikt nadal w spółce występuje⁴¹. Gdyby wraz z zakończeniem relacji pracowniczej lub pełnienia funkcji w zarządzie spółki wspólnik zmienił swoje zachowanie, wówczas faktycznie jego postawa w ramach stosunku pracowniczego lub w okresie pełnienia funkcji w zarządzie nie powinna być brana pod uwagę w świetle art. 266 k.s.h., o ile to zachowanie nie miało charakteru dualistycznego, tzn. udziałowiec nie korzystał – podczas zakłócania funkcjonowania spółki – jednocześnie z uprawnień członka zarządu i wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

W doktrynie zgłaszany jest pogląd, iż analizowana przyczyna nie może dotyczyć wszystkich wspólników. W konsekwencji nie kwalifikuje się do postępowania w trybie art. 266 § 1 k.s.h. sytuacja, gdy przyczyny zachodzą po stronie wszystkich wspólników⁴². Jednocześnie podkreśla się w judykaturze, że niemożność bezkonfliktowego współdziałania ze wspólnikiem, będąca następstwem relacji interpretowanych wewnątrz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, może stanowić ważną przyczynę wyłączenia wspólnika ze spółki na podstawie art. 266 § 1 k.s.h.⁴³, z czym należy się zgodzić, doprecyzowując, że winna ona mieć charakter znaczący, nie incydentalny⁴⁴, a w konsekwencji przesądzać o niemożności osiągnięcia celu spółki⁴⁵. Nie może jednak ująć uwadze okoliczność, że konflikt z definicji występuje między dwoma lub większą liczbą podmiotów i wszystkie strony są jego uczestnikami⁴⁶. Relacje interpersonalne z istoty swojej dotyczą również tych wspólników, z którymi pozwany udziałowiec wchodzi w te relacje⁴⁷. Tak więc przyczyna może w takiej sytuacji występować po stronie wszystkich wspólników, a z zasady występuje ona

³⁹ K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 499; też, *Ustanie członkostwa w spółce z o.o.*, Lex 2014, wydanie elektroniczne.

⁴⁰ M. Barczak, wyd.cyt., s. 44; J. Rodziewicz w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, tom 2, Warszawa 2011, s. 561.

⁴¹ Odmienne, jak się wydaje: Sąd Apelacyjny w Warszawie w uzasadnieniu wyroku z dnia 8 maja 2003 r., I ACa 1874/01, M. Barczak, wyd.cyt., s. 44.

⁴² Np. A. Kidyba, wyd.cyt.

⁴³ Tak Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 21 kwietnia 2010 r., I ACa 282/10.

⁴⁴ Tak też W.J. Katner, *Glosa do wyroku SN z dnia 12 maja 2005 r., V CK 562/04*; Lex 2014, wydanie elektroniczne.

⁴⁵ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2013 r., IV CSK 228/12; K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 500; też, *Ustanie członkostwa w spółce z o.o.*, Lex 2014, wydanie elektroniczne.

⁴⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 18/14.

⁴⁷ M. Rodzinkiewicz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 513.

po stronie wspólników, którzy znaleźli się po przeciwnych stronach procesu o wyłączenie wspólnika. Nie eliminuje to jednakże możliwości zastosowania art. 266 k.s.h. W takiej sytuacji konieczne wydaje się dokonanie oceny, czy w tym konflikcie wspólnik, który miałby zostać wyłączony, był (jest) stroną bierną, czy dążył (dąży) do wygaszenia konfliktu, czy też przeciwnie – był (jest) stroną aktywną, czy podejmował (podejmuje) określone zachowania⁴⁸. Nie jest istotne, kto konflikt rozpoczął. Istotna jest okoliczność, czy konflikt trwa lub czy wskutek wygasłego już sporu doszło do takich zmian, które uniemożliwiają funkcjonowanie spółki. Istotą sprawy jest rozstrzygnięcie, czy faktyczne przyczyny, które doprowadziły do żądania wyłączenia wspólnika, istniały i są nadal aktualne, tj. czy pozwany wspólnik ciągle funkcjonuje w tym konflikcie⁴⁹. Istotniejsze od tego, „kto zaczął”, jest ustalenie w kontekście interesu spółki zachowania stron w konflikcie, tzn. czy wspólnik, którego dotyczy żądanie wyłączenia, podejmuje działania wywołujące eskalację konfliktu. Jeżeli taki wspólnik byłby bierny lub podejmował działania zmierzające do wyciszenia konfliktu, który podsycany byłby przez stronę żądającą wyłączenia, to faktycznie brakowałoby podstaw do wyłączenia danego udziałowca, nie wystąpiłaby bowiem ważna przyczyna w rozumieniu art. 266 § 1 k.s.h. I odwrotnie, gdyby taki wspólnik był jedyną aktywną stroną, podejmującą działania zwiększające napięcie czy podsycające spór, to w sposób oczywisty znalazłoby się pole do zastosowania wobec niego art. 266 k.s.h.

W praktyce jednakże sytuacje są zdecydowanie bardziej skomplikowane, albowiem z zasady w warunkach niezgody obie strony podejmują działania wymierzone przeciwko sobie wzajemnie, a w konsekwencji godzące w spółkę. Konflikty eskalują do poziomu uniemożliwiającego współpracę. W tej sytuacji rodzi się pytanie, czy okoliczność, że wspólnicy żądający wyłączenia nie byli bierni, czy wręcz przeciwnie – podejmowali działania stanowiące zarzewie sporu, ripostowali w każdym możliwym przypadku, „współeskalowali” konflikt, wyłącza możliwość zastosowania art. 266 k.s.h.? Odpowiedź musi brzmieć: nie. Nawet bowiem w takiej sytuacji nie może być zgody na tolerowanie konfliktu zagrażającego spółce, skoro celem regulacji z art. 266 k.s.h. jest ochrona tejże spółki, a wspólnik pozwany nie może skutecznie bronić się zarzutem, że także inni wspólnicy dopuścili się takich samych (innych) zachowań uzasadniających ich wyłączenie⁵⁰. Jak wyraźnie zaznaczył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 19 marca 1997 r.⁵¹, obrona pozwanego przez swoiste przeniesienie zasady „czystych rąk” do procesu o wyłączenie wspólnika nie jest uzasadniona⁵², trzeba brać bowiem przede wszystkim pod uwagę, że to przeciwko pozwanemu wytoczono powództwo i że jest ono dziełem pozostałych wspólników reprezentujących bezwzględną większość kapitału. Pomocne

⁴⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 18/14.

⁴⁹ Tamże.

⁵⁰ M. Barczak, wyd.cyt., s. 44.

⁵¹ Sygnatura akt II CKN 31/97.

⁵² Odmienne, jak się wydaje, J. Jacyszyn, wyd.cyt., s. 20.

i stanowiące rozwiązanie sporu w tej sytuacji jest *quorum* zawarte w art. 266 k.s.h. Zarówno w paragrafie pierwszym, jak i drugim ustawodawca wprowadził wymóg posiadania przez wspólników żądających wyłączenia innego wspólnika posiadania udziałów stanowiących więcej niż połowę kapitału zakładowego. Dodatkowo kodeks przewiduje próg osobowy w postaci wszystkich pozostałych wspólników⁵³, którzy muszą jako powodowie wystąpić w sprawie sądowej (§ 1). Odstępstwo od wymogu osobowego może wynikać tylko i wyłącznie z woli samych wspólników, zadekretowanej w umowie spółki (§ 2), zgodnie z zasadą: *volenti non fit iniuria*. Nie ma jednak możliwości odstąpienia od warunku większości udziałowej.

Takie ukształtowanie legitymacji czynnej wyklucza możliwość krzyżowych procesów w tym samym układzie podmiotowym o wyłączenie wspólnika (wspólników), tzn. nie jest możliwe lustrzane odbicie procesu, w którym strona powodowa będzie występować po stronie pozwanej, a strona pozwana po stronie powodowej, gdyż w jednym z tych procesów zabraknie powodom większości umożliwiającej wytoczenie powództwa⁵⁴. W przypadku gdy udziały wspólników w danej spółce stanowiąc będą po połowie kapitału zakładowego, nie będzie możliwe zastosowanie instytucji wyłączenia z art. 266 k.s.h. W konsekwencji to wskazany próg kapitałowy, a nie współwystępowanie ważnych przyczyn eliminuje procesy o wyłączenie wspólnika ze spółki. W razie konfliktu bowiem decyduje większość, a więc zasady demokracji korporacyjnej, które mogą doprowadzić do wyrzucenia poza nawias spółki wspólnika „słabszego” udziałowo, kosztem tak samo działających w konflikcie wspólników, którzy dysponują większością kapitałową. W tej zasadzie rządów większości nad mniejszością przejawia się natura spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jako spółki kapitałowej⁵⁵.

Warto jednak zauważyć, że nie można wykluczyć innego rodzaju „krzyżowania się” procesów⁵⁶, a mianowicie sytuacji, gdy w różnych postępowaniach występować będą częściowo inni wspólnicy reprezentujący więcej niż 50% kapitału zakładowego⁵⁷.

⁵³ Co do możliwości wystąpienia z pozwem przez współuprawnionych z udziału zob. P. Drapała, *Wspólność w częściach ułamkowych udziału w spółce z o.o.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2003, nr 5, s. 40.

⁵⁴ Oczywiście samo wytoczenie powództwa jest prawnie dopuszczalne, lecz brak legitymacji po stronie powodowej będzie owocował oddaleniem powództwa bez badania tego, czy zaistniała ważna przyczyna wyłączenia pozwanego ze spółki.

⁵⁵ A. Szumański, *Wyłączenie kilku wspólników...*, s. 9, zob. też s. 3; zob. też A. Herbet w: Z. Radwański (red.), *System Prawa Prywatnego*, [w:] S. Sołtysiński (red.), *Prawo spółek kapitałowych*, tom 17A, Warszawa 2010, s. 332.

⁵⁶ Dostrzega ten problem także A. Kidyba, wyd.cyt., wskazując na jego wyjątkowość.

⁵⁷ Wystarczy do tego bowiem wspólnik obrotowy, który ze swoimi udziałami pozwoli przekroczyć próg 50% wymaganych przy legitymacji procesowej czynnej. Jeżeli dwaj wspólnicy A i B będą dysponowali udziałami po 49%, a wspólnik C udziałem 2%, to możliwe będzie wytoczenie powództwa przez A i C przeciwko B oraz przez B i C przeciwko A. Co istotniejsze, w odniesieniu do obu (A i B) mogą istnieć (tożsame lub różne) ważne przyczyny ich wyłączenia ze spółki. Zresztą zdenerwowani postawą

W świetle powyższego stwierdzić należy, że przyczyna powodująca możliwość wyłączenia wspólnika ze spółki musi dotyczyć danego wspólnika, chociaż nie można wykluczyć, że w określonych sytuacjach, zwłaszcza konfliktowych, może ona wystąpić także po stronie innych wspólników. Warto zauważyć, że treść art. 266 k.s.h. statuuje uprawnienie wspólników do wystąpienia z żądaniem, a nie takowy obowiązek. W tym kontekście nie wolno pomijać tego, że w przypadku wskazanym w paragrafie drugim tego artykułu może wystąpić sytuacja, gdy identyczne przyczyny (np. przy działaniu w znowie) wystąpią w odniesieniu do dwóch wspólników, lecz większość kapitałowa udziałowców z żądaniem o wyłączenie wystąpi tylko przeciwko jednemu z tychże wspólników. Drugi ze wspólników (mimo identycznie niewłaściwego zachowania) pozostanie podmiotem neutralnym w sporze, chociaż będzie jako współuczestnik konieczny wezwany do udziału w procesie po stronie pozwanej (art. 195 § 2 k.p.c. w zw. z art. 266 § 2 k.s.h.).

Istotne więc jest to, by po stronie wspólnika, który miałby być wyłączony ze spółki, występowała ważna z punktu widzenia spółki przyczyna dla takiej decyzji. Jednocześnie brakuje podstaw do uznania, że art. 266 k.c. dotyczy jedynie sytuacji zawinionych postępowaniem konkretnego wspólnika czy też szerzej – jest konsekwencją okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność. W doktrynie⁵⁸ i orzecznictwie⁵⁹ panuje w tym zakresie zgodność poglądów. Oznacza to, że przyczyną w rozumieniu art. 266 k.s.h. może być zachowanie czy sytuacja niezawiniona przez wspólnika⁶⁰, a nawet w ogóle niezależna od jego woli⁶¹. Chociaż zasadnie podnosi Z. Roszewski⁶², że okoliczność zawinienia może stanowić przesłankę oceny ważności przyczyny wyłączenia, albowiem w konkretnej sytuacji takie samo rodzajowo uchybienie może mieć inny poziom wagi naruszenia⁶³. Autor ten podkreśla, że istnienie elementu zawinienia w zachowaniu wspólnika determinuje stopień ciężaru jakościowego uchybienia. Oczywiście przy tym jest, że wyłączenie wspólnika nie następuje w sposób automatyczny, tylko wskutek zrealizowania z góry przewidzianego zdarzenia⁶⁴. Rozstrzygnięcie sądu ma charakter ocenny, z uwzględnieniem pewnej dozy uznaniowości, lecz w okolicznościach konkretnej sprawy i w granicach ustrojowej swobody oceny dowodów⁶⁵. Nie oznacza to więc dowolności, gdyż ocena winna się opierać na wszechstronnym i wnikliwym rozważeniu całokształtu okolicz-

wspólnika C wspólnicy A i B mogą żądać w osobnym procesie także jego wyłączenia. I w ten sposób możliwe jest współistnienie odrębnych postępowań o wyłączenie łącznie wszystkich wspólników.

⁵⁸ Np. A. Kidyba, wyd.cyt.; Z. Roszewski, wyd.cyt., s. 19; A. Malinowski, wyd.cyt., s. 22.

⁵⁹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 28 sierpnia 2013 r., I ACz 1405/13, Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 18/14.

⁶⁰ Jak wskazała K. Kronenberg, wyd.cyt., s. 73, niezawinione powstanie ważnej przyczyny, stanowiącej podstawę wyłączenia, stwierdziła autorka w 9,2% badanych spraw.

⁶¹ K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 499; teź, *Ustanie członkostwa...*, K. Kronenberg, wyd.cyt., s. 72.

⁶² Z. Roszewski, wyd.cyt., s. 19.

⁶³ Tak też K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Ustanie członkostwa...*

⁶⁴ J. Roszewski, wyd.cyt., s. 19; W.J. Katner, wyd.cyt.

⁶⁵ W.J. Katner, wyd.cyt.

ności faktycznych, a uzasadnienie powinno w sposób spójny i racjonalny wskazać motywy rozstrzygnięcia⁶⁶.

O ile sam brak zawinienia nie wyłącza orzeczenia o wyłączeniu wspólnika ze spółki, o tyle w świetle art. 316 § 1 k.p.c.⁶⁷ niezbędne jest, by w momencie zamknięcia rozprawy ważna przyczyna wyłączenia ze spółki (nadal) istniała⁶⁸. Innymi słowy, wygaszenie – w trakcie procesu – konfliktu, niebudząca wątpliwości zmiana zachowania wspólnika, odwrócenie skutków jego niewłaściwego postępowania winny powodować oddalenie powództwa o wyłączenie wspólnika⁶⁹. I odwrotnie: eskalacja konfliktu, nagannych zachowań wspólnika w trakcie procesu nie może być pomijana w ocenie ważnej przyczyny wyłączenia wspólnika ze spółki⁷⁰.

W praktyce jako ważna przyczyna określona w art. 266 k.s.h. jawi się w pierwszej kolejności silny konflikt⁷¹ między wspólnikami, który ma wpływ na podejmowane przez wspólników decyzje, powodując w konsekwencji to, że podczas głosowania, czy też podejmowania innych działań, wspólnicy nie kierują się wyłącznie dobrem spółki, lecz innymi czynnikami (niekoniecznie obiektywnie uzasadnionymi) czy też emocjami, stanowi podstawę do wyłączenia wspólnika, który w taki konflikt się wdał i nie dążył (nie dąży) do jego wyciszenia⁷². Geneza takiego konfliktu, jak wskazano wyżej, nie może przesądzać o istnieniu bądź nieistnieniu podstawy do zastosowania regulacji zawartej w art. 266 k.s.h. Już niemożność bezkonfliktowego współdziałania ze wspólnikiem, będąca następstwem relacji interpersonalnych wewnątrz spółki, stanowi o podstawie wyłączenia wspólnika⁷³. Wspólnicy winni bowiem potrafić się porozumieć dla osiągnięcia wspólnie założonego celu gospodarczego. Jeżeli wspólnicy czują do siebie silną awersję, występuje brak zaufania, a dodatkowo np. następuje eskalacja konfliktu⁷⁴, to w takiej sytuacji trudno mówić

⁶⁶ M. Barczak, wyd.cyt., s. 43.

⁶⁷ Treść tego przepisu wygląda następująco: „Po zamknięciu rozprawy sąd wydaje wyrok, biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy; w szczególności zasądzeniu roszczenia nie stoi na przeszkodzie okoliczność, że stało się ono wymagalne w toku sprawy”.

⁶⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 18/14.

⁶⁹ K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 503-504, wskazuje, że zbycie udziałów przez pozwanego w toku procesu powinno owocować oddaleniem powództwa, dodając, że brakuje podstaw do przyjęcia skuteczności wyroku wyłączającego wspólnika wobec nabywcy.

⁷⁰ Zob. też uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 21 kwietnia 2010 r., I ACa 282/10. Oczywiście rolą sądu jest dokonanie oceny, na ile zachowanie wspólnika jest wynikiem strategii procesowej, a na ile znajduje ona oparcie w rzeczywistej i trwałej zmianie postępowania, której proces mógł dać jedynie impuls.

⁷¹ Sąd Najwyższy wskazuje, że znaczący i długotrwały konflikt między wspólnikami przesądza o niemożności osiągnięcia celu spółki, może uzasadniać nawet żądanie jej rozwiązania; zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2013 r., IV CSK 228/12.

⁷² Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 18/14.

⁷³ Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 29 listopada 2007 r., I ACa 925/07, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r. sygn. akt II CKN 31/97.

⁷⁴ W szczególności połączona z brakiem szans na zażegnanie konfliktu; uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 29 listopada 2007 r., I ACa 925/07; zob. też wyrok Sądu Apelacyjnego

o harmonijnej współpracy, umożliwiającej prawidłowe funkcjonowanie spółki⁷⁵. Zachowania takie bowiem utrudniają lub nawet uniemożliwiają prawidłowe funkcjonowanie spółki, prowadząc do jej degradacji. Zmiana składu osobowego spółki poprzez usunięcie z niej wspólnika, którego dalsze pozostawanie w spółce, z uwagi na jego przynajmniej osobiste lub indywidualne zachowania (zawinione lub niezawinione), zagrażałoby interesom spółki, jest celem regulacji zawartej w art. 266 k.s.h.⁷⁶ Chodzi bowiem o przywrócenie właściwego współdziałania wspólników w spółce⁷⁷. Jako zachowanie, które zagraża interesowi spółki, w doktrynie wskazuje się niemoralne prowadzenie się, seksizm, *mobbing* wobec pracowników spółki⁷⁸.

Warto podkreślić, że działania podejmowane przez wspólnika nie muszą być działaniami bezprawnymi, by zostały zakwalifikowane jako spełniające wymaganie istnienia ważnej przyczyny w rozumieniu art. 266 k.s.h. W społeczeństwie cywilizowanym, w którym zasadą jest przestrzeganie ustanowionych norm i zakazów, nie można przyjąć, że przyczyny, o których mowa w art. 266 § 1 k.s.h., ograniczają się jedynie do zachowań sprzecznych z normami prawnymi czy też działalności przestępczej⁷⁹. Zachowania wspólnika mogą mieć zróżnicowany charakter, przy czym każde z osobna może jeszcze nie stanowić podstawy do wyłączenia go ze spółki. Dopiero ich kumulacja, wzajemne między nimi relacje mogą spowodować stan, który uniemożliwi prawidłowe funkcjonowanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością⁸⁰.

Poza wskazanym wyżej konfliktem w gronie wspólników ważną przyczynę uzasadniającą wyłączenie wspólnika ze spółki może stanowić konsekwentne działanie na szkodę spółki⁸¹, w szczególności poprzez czynności konkurencyjne⁸², przy czym

nego w Poznaniu z dnia 21 kwietnia 2010 r., I ACa 282/10. Uciążliwe lub paraliżujące funkcjonowanie spółki postępowanie wspólnika stanowi co do zasady ważną przyczynę wyłączenia go ze spółki, zob. W.J. Katner, wyd.cyt. i wskazaną tam literaturę i orzecznictwo; K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 499.

⁷⁵ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 18/14, A. Malinowski, wyd.cyt., s. 23, wskazuje na brak współdziałania przy podejmowaniu uchwał.

⁷⁶ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 28 sierpnia 2013 r., I ACz 1405/13.

⁷⁷ Zob. A. Szumański, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r.*, s. 555. *O praktycznych skutkach spraw o wyłączenie wspólnika dla bytu spółki i relacji w jej obrębie*, zob. K. Kronenberg, wyd.cyt., s. 83-85.

⁷⁸ Z. Jara, wyd.cyt.

⁷⁹ Zob. Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 18/14.

⁸⁰ Zasadnie zauważa A. Malinowski (wyd.cyt., s. 23), że w praktyce brak lojalności w połączeniu z innymi powodami jest bardzo często podawany jako ważna przyczyna wyłączenia wspólnika ze spółki.

⁸¹ A. Malinowski, wyd.cyt., s. 22; P. Brzeziński, *Przymusowe umorzenie udziałów. Glosa do wyroku SN z dnia 12 maja 2005 r.*, V CK 562/04, „Monitor Prawniczy” 2007, nr 20, s. 1157; W.J. Katner, wyd.cyt., dodaje, że dotyczy to także sytuacji zaistniałej w wyniku dziedziczenia, zob. wskazane tam literaturę i orzecznictwo, K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 499. Jak wskazała K. Kronenberg, wyd.cyt., s. 77, bezpośrednia szkoda majątkowa, powstała w wyniku działań wspólnika, stanowiła w 33,4% podstawę wyłączenia wspólnika.

⁸² P. Brzeziński, wyd.cyt., s. 1157; B. Książek, wyd.cyt., s. 2, przy czym zasadnie wyłącza się z tego kręgu sytuacje, w których wspólnik wcześniej na taką działalność uzyskał zgodę spółki; A. Malinowski, wyd.cyt., s. 23. Działania konkurencyjne w 29,2% przypadków zostały przez Sąd uzna-

prowadzenie działalności gospodarczej, nawet w tej samej branży, nie stanowi jeszcze podstawy uzasadniającej wyłączenie wspólnika ze spółki, lecz jednocześnie wykorzystanie przez niego kontaktów i informacji handlowych uzyskanych w spółce, wyłącznie dla własnej działalności, już za taką podstawę uznane być powinno⁸³. Warto zauważyć, że w określonej sytuacji do wyłączenia wspólnika może dojść nawet wówczas, gdy podczas wstępowania do spółki nowego wspólnika pozostali wspólnicy zdawali sobie sprawę z jego ówczesnej działalności konkurencyjnej⁸⁴. Obowiązkiem wspólnika jest lojalność wobec spółki⁸⁵ (zachowanie niesprzeczne z interesem spółki⁸⁶), a nie bierność w sferze funkcjonowania poza spółką. Brak lojalności może przejawiać się oczywiście także w inny sposób, np. blokowaniem w ramach innych podmiotów prawa handlowego (spółek) uchwał umożliwiających rozwój danej spółki, czyli wpływających na funkcjonowanie tej spółki, blokowaniem w innych spółkach uchwał o zgodzie na poręczenie jej kredytu, udzielenie jej pożyczki. Chodzi o sytuacje, gdy wspólnik przedkłada interes innego podmiotu ponad interes spółki⁸⁷, z której ewentualnie miałby zostać wyłączony. Tymczasem funkcjonowanie w wielu podmiotach nie zwalnia go z lojalności wobec każdego z tych podmiotów, a zaistnienie konfliktu może stanowić właśnie podstawę do wyeliminowania udziałowca ze spółki. Podobnie ochrona interesu majątkowego wspólnika w oderwaniu od interesu spółki, kosztem tej spółki, stanowić będzie podstawę do wyłączenia wspólnika ze spółki. Tak też kwalifikowana może być działalność, która zagraża spółce poważnymi stratami majątkowymi⁸⁸, czy też szerzej – nieuczciwe działanie wobec spółki⁸⁹.

ne za ważną przyczynę wyłączenia wspólnika; K. Kronenberg, wyd.cyt., s. 77; M. Bielecki, *Problematyka przymusowego i automatycznego umorzenia udziałów w spółce z o.o.*, „Prawo Spółek” 2006, nr 9, s. 4.

⁸³ Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 29 listopada 2007 r., I ACa 925/07.

⁸⁴ Zob. opis przez K. Kronenberg (wyd.cyt., s. 74-75) sprawy w Sądzie Okręgowym w Kielcach, gdzie istotne okazało się konkurowanie wspólnika ze spółką w połączeniu z postrzeganiem jej przez pryzmat własnych partykularnych interesów, a w konsekwencji utrata zaufania i brak współdziałania w gronie wspólników.

⁸⁵ A. Malinowski, wyd.cyt., s. 22; S. Trojanowski, wyd.cyt., s. 604; A. Szumański, Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r. ..., s. 555; J. Rodziewicz w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, tom 2, Warszawa 2011, s. 561; A. Kawalko, wyd.cyt., s. 135. K. Kronenberg, wyd.cyt., s. 85.

⁸⁶ P. Bielski, wyd.cyt., s. 13, 14, 17-18, K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 499; też, *Ustanie członkostwa...*, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r., II CKN 31/97.

⁸⁷ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r., II CKN 31/97; podnoszono, że chodzi też o interes społeczny, zob. też J. Rodziewicz w: T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, tom 2, Warszawa 2011, s. 561.

⁸⁸ A. Malinowski, wyd.cyt., s. 23.

⁸⁹ W.J. Katner, wyd.cyt. i wskazane tam przez Autora orzecznictwo i literatura.

Warto zauważyć, że w doktrynie jako podstawę wyłączenia wspólnika wskazuje się nie tylko jego działania konkurencyjne, lecz także zachowanie osób mu bliskich, np. założenie przez dzieci danego wspólnika przedsiębiorstwa konkurencyjnego wobec spółki, której wspólnikiem jest dany wspólnik, czy też odnośnie do samego wspólnika jego małżeństwo ze wspólnikiem przedsiębiorcy, będącym konkurentem spółki⁹⁰. Oczywiście nie można wykluczyć, że takie kroki natury osobistej udziałowca lub osób mu bliskich mogą wpłynąć na utratę zaufania do wspólnika, jednakże zasadne tu wydaje się analizowanie tych decyzji osobistych lub gospodarczych przez pryzmat tego, na ile zakłóca to funkcjonowanie wspólnika w spółce, czy następuje wykorzystanie, przez inne osoby związane ze wspólnikiem, kontaktów oraz informacji handlowych uzyskanych w danej spółce dla działalności w innym podmiocie (na własne potrzeby tych osób). W tym kontekście zasadnie wskazuje się jako ważną przyczynę z art. 266 k.s.h. sytuację, w której podmiot prowadzący działalność konkurencyjną w stosunku do spółki uzyskał (i sprawuje) realną kontrolę nad wspólnikiem w spółce, z którą konkuruje⁹¹.

Jak zauważa się w doktrynie, regulacja art. 266 k.s.h. (poprzednio art. 280 k.h.) zakazuje wspólnikowi publicznego podważania wiarygodności spółki przez kreowanie ocen negatywnych czy mogących być tak odczytane przez osoby trzecie. Jest to niezależne od oceny wspólnika, czy takie oceny (informacje publicznie nagłaśniane) będą uzasadnione jego przekonaniem o tym, że ostatecznie wyjdzie to spółce na dobre⁹². Obecnie popularnym polem takiego nielojalnego działania stał się Internet. Łatwość umieszczenia tam niepochlebnych wpisów na temat spółki, połączona z pozorną anonimowością, jawi się wspólnikom jako remedium na bieżące kłopoty, niepowodzenia czy konflikty w spółce. Tymczasem wspólnik, który, pomijając przewidziane prawem instrumenty krytyki wewnątrz spółki, podejmuje działania na zewnątrz, musi liczyć się z zarzutem braku lojalności⁹³. Takie działania w praktyce mogą dotyczyć także ustnego lub pisemnego informowania osób trzecich o rzekomej trudnej sytuacji spółki czy sporach wewnątrz spółki⁹⁴, jak również bezpodstawnego donoszenia na działalność spółki do organów kontrolnych (w tym także do sądu rejestrowego⁹⁵) lub organów ścigania, pomawiania członków organów spółki,

⁹⁰ Z. Jara, wyd.cyt.

⁹¹ A. Szajkowski, M. Tarska w: S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, M. Tarska, A. Herbet, *Kodeks spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do artykułów 151-300. Tom II*, Legalis 2014, wydanie elektroniczne; Komentarz do art. 266, z powołaniem się na pogląd J. Mojaka, R. Skubisza.

⁹² Zob. A. Szumański, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r. ...*, s. 555.

⁹³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r., II CKN 31/97.

⁹⁴ K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 500, wskazuje na posługiwanie się w tym celu środkami masowego przekazu.

⁹⁵ Np. A. Szumański, *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r. ...*, s. 555; K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 500.

na przykład o nierzetelność, prywatę⁹⁶, szkalowania spółki bądź ogłaszania przez wspólnika fałszywych danych⁹⁷.

Wspólnicy w swojej działalności winni współdziałać, opierając się na zaufaniu i uczciwości⁹⁸. W konsekwencji obiektywnie uzasadniona utrata zaufania do wspólnika przez pozostałych wspólników⁹⁹, wprowadzenie w błąd wspólnika przez innego wspólnika mogą stanowić ważną przyczynę w rozumieniu art. 266 § 1 k.s.h.¹⁰⁰ Utrata zaufania, zdaniem Z. Jary¹⁰¹, może być wynikiem zatajenia karalności, bezprawnego używania tytułu naukowego bądź fałszywych danych o posiadanych kwalifikacjach lub utraty takowych, wymaganych do prowadzenia działalności przez spółkę.

Działanie wewnątrz spółki także może zostać zakwalifikowane jako ważna przyczyna wyłączenia udziałowca. Jak wskazuje W. Cajselski¹⁰², nieprzestrzeganie (brak realizacji) zobowiązania wynikającego z umowy spółki z o.o.¹⁰³ lub nawet innej umowy cywilnoprawnej może mieścić się w granicach zastosowania wobec wspólnika instytucji z art. 266 k.s.h. W doktrynie wskazuje się na naruszenie obowiązku dopłat, powtarzających się świadczeń niepieniężnych¹⁰⁴, nieobjęcie udziałów w podwyższonym kapitale zakładowym (jeżeli taki obowiązek był zastrzeżony w umowie spółki)¹⁰⁵ czy też szerzej – niewykonywanie zaciągniętych wobec spółki zobowiązań¹⁰⁶.

Warto podkreślić, że zdaniem Z. Roszewskiego o wyłączeniu wspólnika ze spółki można mówić tylko w razie naruszenia zobowiązania wspólnika wobec innych wspólników (tzw. zobowiązania równoległego). Wyłączenie wspólnika stanowi inny niż odpowiedzialność odszkodowawcza skutek naruszenia zobowiązania, a przyczyny naruszenia są w tym przypadku prawnie obojętne¹⁰⁷. Należy przy tym od razu dodać, że autor ten wskazuje, iż w pojęciu więzi obligacyjnej łączącej wspólników mieści się obowiązek współdziałania oparty na zaufaniu i uczciwości¹⁰⁸. Przy takim ujęciu zagadnienia samo działanie w spółce zawsze łączyć się będzie z realizacją

⁹⁶ W.J. Katner, wyd.cyt. i wskazane tam orzecznictwo oraz literatura.

⁹⁷ Z. Jara, wyd.cyt.

⁹⁸ Z. Roszewski, wyd.cyt., s. 19, zob. też M. Barczak, wyd.cyt., s. 44.

⁹⁹ Z. Jara, wyd.cyt.

¹⁰⁰ Uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 kwietnia 2004 r., III CK 465/02, Jak wskazała K. Kronenberg, wyd.cyt., s. 77, utrata zaufania do wspólnika, towarzysząca innym jego zachowaniom, była wskazywana w 41,7% przypadków jako podstawa wyłączenia wspólnika.

¹⁰¹ Z. Jara, wyd.cyt.

¹⁰² W. Cajselski, *Analiza prawnej dopuszczalności łączenia statusu pracowniczego ze statusem wspólnika w spółce z o.o.*, „Prawo Spółek” 2001, nr 9, s. 18.

¹⁰³ W.J. Katner, wyd.cyt. i wskazane tam przez Autora orzecznictwo oraz literatura.

¹⁰⁴ A. Kidyba, wyd.cyt.; K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 500; J. Jacyszyn, wyd.cyt., s. 20, podaje za J. Brolem, jako przykład zaprzestanie wykonywania obowiązku obsługi serwisowej gwarancyjnej sprzedawanych przez spółkę artykułów elektronicznych, czyli powtarzającego się świadczenia niepieniężnego.

¹⁰⁵ W. Popiołek w: W. Pyziół (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 504.

¹⁰⁶ Tamże, s. 504; K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 500.

¹⁰⁷ Z. Roszewski, wyd.cyt., s. 17-19.

¹⁰⁸ Tamże, s. 19; zob. też M. Barczak, wyd.cyt., s. 44.

stosunku umownego, bo należy pamiętać, że zgodnie z art. 56 k.c. w związku z art. 2 k.s.h. czynność prawna wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz również te, które wynikają z ustawy, z zasad współżycia społecznego i z ustalonych zwyczajów. W takiej sytuacji podkreślanie, że wyłączenie ze spółki ma stanowić konsekwencję jedynie naruszenia zobowiązania wynikającego z umowy spółki, wydaje się nie rozwiązywać problemów praktycznych powstających na kanwie wykładni art. 266 § 1 k.s.h. Warto zauważyć, że w razie zawarcia w umowie spółki katalogu przyczyn żądania wyłączenia wspólnika może, w wyniku realizacji wskazanej koncepcji, pojawić się problem praktycznej wykładni tych postanowień w kontekście innych nieujętych w tym spisie obowiązków wspólnika.

Wydaje się, że w szczególnych przypadkach nierealizowanie praw wspólnika, prowadzące do blokowania działalności spółki, może także stanowić podstawę do wyłączenia wspólnika ze spółki¹⁰⁹. Chodzi np. o obstrukcję działalności spółki wskutek nieobecności podczas zgromadzeń wspólników¹¹⁰, gdy do podjęcia uchwały potrzebne jest *quorum*. Taka postawa wspólnika może stanowić przyczynę wyłączenia go ze spółki. Jednakże w tej sytuacji zawsze konieczne będzie dokonanie indywidualnej oceny, na ile zachowanie wspólnika stanowi (desperacką) próbę ochrony jego praw (np. niespektowanych przez większość), a na ile jest wynikiem szantażu korporacyjnego lub braku zainteresowania losem spółki. I dopiero w tym kontekście możliwa będzie odpowiedź na pytanie, czy po stronie wspólnika zachodzi ważna przyczyna wyłączenia go ze spółki. Jednocześnie owo paraliżowanie działania zgromadzenia wspólników winno mieć charakter powtarzalny¹¹¹, gdyż zasadnie wskazano w judykaturze, iż jednorazowa nieobecność wspólnika na zgromadzeniu wspólników nie może stanowić podstawy do uznania, że zaistniał ważny powód do wykluczenia wspólnika ze spółki¹¹².

Warto podkreślić, że nadużywanie przez wspólnika prawa, np. indywidualnej kontroli (w szczególności w celu szykany¹¹³), może także w świetle doktryny stanowić ważną przyczynę w rozumieniu art. 266 k.s.h.¹¹⁴ W ramach omawianego pojęcia mieścić się będzie też częste, zbędne żądanie zwoływania zgromadzenia wspólni-

¹⁰⁹ B. Książek, wyd.cyt., s. 2.

¹¹⁰ Brak współdziałania przy podejmowaniu uchwał, zob. A. Malinowski, wyd.cyt., s. 22; P. Brzeziński, wyd.cyt., s. 1157.

¹¹¹ W doktrynie wskazuje się na nieusprawiedliwione i uporczywe niestawiennictwo; zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 maja 2003 r., I ACa 1874/01.

¹¹² Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 maja 2003 r., I ACa 1874/01, gdzie dodano, że dotyczy to w szczególności sytuacji, gdy wspólnik posiada taką liczbę udziałów, która nie uniemożliwia podjęcia uchwał, lub udzielił pełnomocnictwa do reprezentowania na walnym zgromadzeniu z prawem głosowania.

¹¹³ Np. W.J. Katner, wyd.cyt. i wskazane tam przez Autora orzecznictwo oraz literatura.

¹¹⁴ Np. P. Brzeziński, wyd.cyt., s. 1157; A. Malinowski, wyd.cyt., s. 22; W.J. Katner, wyd.cyt. i wskazane tam orzecznictwo oraz literatura, wiąże się to z celami konkurencyjnymi, K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 499.

ków¹¹⁵. Złożenie pozwu o rozwiązanie spółki także może stanowić w konkretnym stanie faktycznym, jeżeli np. było to żądanie całkowicie bezpodstawne, skierowane na wymuszenie określonych działań korzystnych jedynie dla wnoszącego pozew wspólnika, podstawę wyłączenia wspólnika. Częściej jednakże wskazane żądanie dopiero w połączeniu z innymi przesłankami (zachowaniami wspólnika) stanowić będzie przyczynę do zastosowania przeciwko udziałowcowi-wnioskodawcy regulacji z art. 266 k.s.h.¹¹⁶

Jako przykłady ważnych przyczyn stanowiących podstawę wyłączenia wspólnika wskazuje się w doktrynie także odmowę wykonywania uchwał zgromadzenia wspólników¹¹⁷ (np. naruszenie obowiązku dopłat¹¹⁸, chociaż A. Malinowski zauważa, że w tym przypadku przedmiotem badania winna być sytuacja osobista i majątkowa wspólnika¹¹⁹) czy nawet odmowę współpracy przy wyłączeniu innego wspólnika, gdy zaistniały podstawy do jego wyłączenia¹²⁰.

Niezależnie od powyższych przykładów jako podstawę wyłączenia wskazuje się długotrwałą chorobę wspólnika¹²¹, o ile uniemożliwia lub utrudnia ona funkcjonowanie spółki¹²². Podobnie należałoby ocenić długotrwały wyjazd wspólnika za granicę¹²³ czy też szerzej – niezawiniony brak możliwości realizacji obowiązków

¹¹⁵ W.J. Katner, wyd.cyt. i wskazane tam orzecznictwo oraz literatura; K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 499-500; teźże, *Ustanie członkostwa...*

¹¹⁶ Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 18/14.

¹¹⁷ P. Brzeziński, wyd.cyt., s. 1157; A. Malinowski, wyd.cyt., s. 23; K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 499; W.J. Katner, wyd.cyt. i wskazane tam orzecznictwo oraz literatura.

¹¹⁸ A. Kidyba, wyd.cyt.

¹¹⁹ A. Malinowski, wyd.cyt., s. 23; tak też W.J. Katner, wyd.cyt.; A. Szajkowski, M. Tarska w: S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, M. Tarska, A. Herbet, *Kodeks spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do artykułów 151-300. Tom II*, Legalis 2014, wydanie elektroniczne, uznają, że bankructwo (upadłość) wspólnika, w razie jeżeli celem spółki jest, na przykład, eksport wyrobów produkowanych przez tego wspólnika, może być uznane (w umowie spółki) jako ważna przyczyna wyłączenia takiego wspólnika ze spółki. Chociaż dodają, że ostateczna ocena wystąpienia podstawy wyłączenia wspólnika należy do sądu. R. Pabis w: J. Bieniak, M. Bieniak, G. Nita-Jagielski, K. Oplustil, R. Pabis, A. Rachwał, M. Spyra, G. Suliński, M. Tofel, R. Zabłocki, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 266*, Legalis 2014, wydanie elektroniczne, z zastrzeżeniami podziela pogląd A. Szajkowskiego i M. Tarskiej, dostrzegając jednak, że niekiedy bardziej uzasadnione będzie rozwiązanie spółki, gdy jej działalność w znacznym stopniu uzależniona jest od wspólnika. Zob. też K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Ustanie członkostwa...*

¹²⁰ A. Malinowski (wyd.cyt., s. 23) wskazuje na brak współdziałania przy podejmowaniu uchwał.

¹²¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 28 sierpnia 2013 r., I ACz 1405/13, W.J. Katner (wyd.cyt.) wiąże tę podstawę z obowiązkiem osobistej pracy wspólnika w spółce; zob. wyd.cyt. i wskazane tam orzecznictwo i literatura, K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 499; teźże, *Ustanie członkostwa...*

¹²² A. Malinowski, wyd.cyt., s. 23.

¹²³ K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością...*, s. 500; teźże, *Ustanie członkostwa...*

wynikających ze stosunku spółki¹²⁴. W tej grupie wskazuje się także całkowitą utratę kontaktu ze współnikiem¹²⁵.

Podsumowując powyższe uwagi, stwierdzić należy, że każda sytuacja (zawiniona czy też niezawiniona), z którą wiąże się naruszenie przez współnika zasad (współ)działania w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością¹²⁶, może stanowić ważną przyczynę wyłączenia współnika ze spółki. Przyczyny mogą być różne w okresie organizowania (początkowej fazy działalności) spółki, w okresie aktywnej jej działalności czy wreszcie w okresie likwidacji podmiotu. Wiąże się to z odmiennymi celami i charakterem podejmowanych czynności¹²⁷. Priorytetem bowiem jest utrzymanie spółki kosztem zmian w jej składzie osobowym. Interes współnika chroniony jest warunkiem zaistnienia owych ważnych przyczyn, a nadto sądowym trybem orzekania o wyłączeniu współnika¹²⁸. Postępowanie sądowe nie ogranicza się tylko do badania wystąpienia ważnych przyczyn, lecz obejmuje także kwestię ekonomicznej równowartości przejmowanych przez współników lub osoby trzecie udziałów wyłączonego współnika¹²⁹. Istotnym elementem wyroku, na podstawie którego sąd wyłącza współnika ze spółki, jest również ustalenie ceny przejęcia udziałów¹³⁰ i wyznaczenie terminu, w ciągu którego wyłączonego współnikowi ma być zapłacona cena przejęcia wraz z odsetkami, licząc od dnia doręczenia pozwu. Jeżeli bowiem kwota nie zostanie wpłacona w wyznaczonym terminie, powoduje to bezskuteczność orzeczenia o wyłączeniu (art. 266 § 3 i art. 267 § 1 k.s.h.)¹³¹. Formalnej prawomocności samego wyroku o wyłączeniu współnika nie można utożsamiać z wyłączeniem współnika, tj. skutecznością takiego wyroku. Ta ostatnia realizuje się dopiero po zapłacie ceny i odsetek¹³².

Wyłączenie współnika nie jest jedynym sposobem rozwiązania konfliktów personalnych w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Dodatkowo wskazuje się na pozbawienie współnika uczestnictwa w trybie umorzenia udziałów albo rozwiązanie

¹²⁴ A. Malinowski, wyd.cyt., s. 22-23.

¹²⁵ K. Kronenberg, wyd.cyt., s. 73.

¹²⁶ J. Jacyszyn, wyd.cyt., s. 20, wskazuje, powołując się na doktrynę przedwojenną, na nierzetelność współnika.

¹²⁷ Tak K. Kronenberg, wyd.cyt., s. 76, w powołaniu się na orzeczenie Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia, V GC 1480/02.

¹²⁸ M. Barczak, wyd.cyt., s. 42, Z.J. Roszewski, *Postępowanie w sprawie o wyłączenie współnika*, „Prawo Spółek” 2000, nr 6, s. 13.

¹²⁹ Jest to bez wątpienia kolejny przejaw ochrony interesów tego współnika, tak np. M. Barczak, (wyd.cyt., s. 42). Jak wskazuje T. Szanciło, wyd.cyt., s. 65, przedmiotem rozpoznania w toku procesu sądowego jest również „pozbawienie” współnika majątku w postaci udziałów.

¹³⁰ Gdy chodzi o ustalanie wysokości ceny przejęcia udziałów współnika wykluczonego ze spółki z o.o., to zgodnie z art. 266 § 3 k.s.h. sąd działa w tym zakresie z urzędu; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2007 r., I CZ 104/06.

¹³¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt I ACa 18/14.

¹³² A. Kidyba, wyd.cyt.; Komentarz aktualizowany do art. 266 k.s.h.

spółki¹³³. Nie może jednak ująć uwadze okoliczność, że Sąd Najwyższy stwierdził, iż przymusowe umorzenie udziałów nie może być wykorzystywane do usunięcia wspólnika ze spółki z przyczyn przewidzianych w art. 266 § 1 k.s.h.¹³⁴ Natomiast rozwiązanie spółki nie może być wykorzystywane w zastępstwie regulacji z art. 266 k.s.h., gdyż w przeciwieństwie do założonego celu instytucji wyłączenia wspólnika, tj. ratowania spółki, zmierza ono do zakończenia bytu podmiotu. Służy więc rozwiązaniu sporu w zupełnie innym stylu.

Wyłączenie wspólnika jest procesowym środkiem eliminowania konfliktów między wspólnikami¹³⁵, stanowiącym sankcję o charakterze organizacyjnym, będącą elementem prawnego podporządkowania wspólnika spółce i odpowiedzialności organizacyjnej wspólnika wobec spółki z tytułu łączącego strony stosunku członkostwa¹³⁶.

Przymusowe wyłączenie wspólnika ze spółki stanowi radykalny, lecz w wielu sytuacjach jedynie skuteczny sposób wygaszenia sporu, w którym wspólnik wbrew interesom spółki postępuje samowolnie, czasami samolubnie. A przecież wskazywał już Heraklit z Efezu¹³⁷, że *samowolę należy wygasić gwałtowniej niż pożar*.

Literatura

- Barczak M., *Wybrane aspekty wyłączenia wspólnika w spółce z o.o.*, „Prawo Spółek” 2006, nr 6.
Bielecki M., *Problematyka przymusowego i automatycznego umorzenia udziałów w spółce z o.o.*, „Prawo Spółek” 2006, nr 9.
Bielski P., *Przymusowy wykup akcji drobnych akcjonariuszy a natura spółki akcyjnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2001, nr 11.
Bieniak J., Bieniak M., Nita-Jagielski G., Oplustil K., Pabis R., Rachwał A., Spyra M., Suliński G., Tofel M., Zabłocki R., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 266*, Legalis 2014, wydanie elektroniczne.

¹³³ Zob. np. S. Trojanowski, wyd.cyt., s. 602.

¹³⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., V CK 562/04; chociaż nie wszyscy glosatorzy podzielili ten pogląd, zob. W.J. Katner, wyd.cyt.; M. Rodzyńkiewicz, *Wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. przez przymusowe umorzenie jego udziałów w spółce. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 12 maja 2005 r., sygn. akt V CK 562/04*, „Prawo Spółek” 2007, nr 9, s. 50-52; P. Brzeziński, wyd.cyt., s. 1156-1160; A. Koch, *Glosa do wyroku SN z dnia 22 maja 2005 r., V CK 562/04*, „Orzecznictwo Sądów Powszechnych” 2007, z. 11, poz. 122.

¹³⁵ A. Herbet w: S. Sołtyński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, M. Tarska, A. Herbet, *Kodeks spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do artykułów 151-300. Tom II*, Legalis 2014, wydanie elektroniczne, s.331.

¹³⁶ K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Ustanie członkostwa...* Zob. jednak Z. Roszewski, wyd.cyt., s. 17-19.

¹³⁷ Heraklit (wszystkie zachowane fragmenty) w tłumaczeniu A. Czerniawskiego, *Pismo literacko-artystyczne* 1989, nr 1, cytowane za http://spelaion.pl/html/heraklit_cytaty.html [dostęp 01.08.2014]. W innych tłumaczeniach wskazuje się na *zuchwalstwo* (K. Leśniak, *Materialiści greccy w epoce przed-sokratejskiej*, Warszawa 1972, s. 184) lub *bezczelność* czy *pychę* (T. Kobierzycki (wstęp), *Heraklit z Efezu. 147 fragmentów*, Warszawa 1996, w tłumaczeniu R. Zaborowskiego i E. Liń-Perkowskiej, s. 56 i 57), co także na interes spółki może wpływać niekorzystnie.

- Brzeziński P., *Przymusowe umorzenie udziałów, Glosa do wyroku SN z dnia 12 maja 2005 r., V CK 562/04*, „Monitor Prawniczy” 2007, nr 20.
- Cajsel W., *Analiza prawnej dopuszczalności łączenia statusu pracowniczego ze statusem wspólnika w spółce z o.o.*, „Prawo Spółek” 2001, nr 9.
- Czarnecki M., Bagińska L., *Prawo wekslowe i czekowe. Komentarz*, Warszawa 2003.
- Draniewicz B., *Glosa do wyroku SN z dnia 2 kwietnia 2004 r., III CK 465/02*, „Prawo Spółek” 2006, nr 2.
- Drapała P., *Wspólność w częściach ułamkowych udziału w spółce z o.o.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2003, nr 5.
- Gwiazdomorski J., *Podpis na testamencie holograficznym*, „Nowe Prawo” 1962, nr 7-8.
- Jacyszyn J., *Wyłączenie wspólnika*, „Prawo Spółek” 1997, nr 5.
- Jara Z. (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 266*, Legalis 2014, wydanie elektroniczne.
- Kaspryszyn J., *Podpis własnoręczny jako element zwykłej formy pisemnej czynności prawnych*, Warszawa 2007.
- Kaspryszyn J., *Uchylenie się przez wykonawcę od zawarcia umowy jako przesłanka wyboru kolejnej oferty w trybie art. 94 ust. 3 Pzp*, [w:] T. Kocowski, J. Sadowy (red.), *Kontrola zamówień publicznych*, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa 2013.
- Kaspryszyn J., *Uwagi wstępne o spółce partnerskiej*, [w:] J. Kufel (red.), *Nowe prawo spółek. Wybrane aspekty prawne*, Bydgoszcz-Poznań 2003.
- Katner W.J., *Glosa do wyroku SN z dnia 12 maja 2005 r., V CK 562/04*, Lex 2014, wydanie elektroniczne.
- Kawałko A., *Umorzenie udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Kraków 2006.
- Kidyba A., *Komentarz aktualizowany do art. 266 k.s.h.*, Lex 2014, wydanie elektroniczne.
- Kobierzycki T. (wstęp), *Heraklit z Efezu. 147 fragmentów*, Warszawa 1996.
- Koch A., *Glosa do wyroku SN z dnia 22 maja 2005 r., V CK 562/04*, „Orzecznictwo Sądów Powszechnych” 2007, z. 11, poz. 122.
- Koch A., *Uwagi na temat przymusowego umorzenia udziałów w spółce z o.o.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2002, nr 11.
- Kopaczyńska-Pieczniak K., *Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, [w:] A. Kidyba (red.), *Biblioteka Prawa Handlowego*, Warszawa 2013.
- Kopaczyńska-Pieczniak K., *Ustanie członkostwa w spółce z o.o.*, Lex 2014, wydanie elektroniczne.
- Kopaczyńska-Pieczniak K., Dumkiewicz M., *Ważne powody w stosunkach spółek handlowych*, [w:] A. Kidyba, R. Skubisz (red.), *Współczesne problemy prawa handlowego. Księga jubileuszowa dedykowana prof. dr hab. Marii Poźniak-Niedzielskiej*, Kraków 2007.
- Kronenberg K., *Wyłączenie wspólnika ze spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w orzecznictwie sądów gospodarczych*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2007, nr 2.
- Książek B., *Przejęcie udziałów wspólnika wyłączanego ze spółki z o.o.*, „Prawo Spółek” 2008, nr 12.
- Leśniak K., *Materialiści greccy w epoce przedsokratejskiej*, Warszawa 1972.
- Litwińska M., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r., II CKN 31/97*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1998, nr 1.
- Malinowski A., *Jak wyłączyć wspólnika ze spółki z o.o.*, „Prawo Spółek” 2012, nr 10.
- Morawski L., *Zasady wykładni językowej*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2011, z. 1.
- Pyzioł W. (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2008.
- Pęczyk-Tofel A., Tofel M.S., „*Wyjście*” wspólnika lub akcjonariusza ze spółki kapitałowej, „Przegląd Prawa Handlowego” 2010, nr 7.
- Radwański Z. (red.), *System Prawa Prywatnego*, [w:] S. Sołtyński (red.), *Prawo spółek kapitałowych*, tom 17A, Warszawa 2010.
- Rodzinkiewicz M., *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2013.

- Rodzinkiewicz M., *Wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. przez przymusowe umorzenie jego udziałów w spółce. Glosa do wyroku Sadu Najwyższego z 12 maja 2005 r., sygn. akt V CK 562/04*, „Prawo Spółek” 2007, nr 9.
- Roszewski Z., *Wyłączenie wspólnika ze spółki z o.o. jako następstwo niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania wynikającego ze stosunku spółki*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1998, nr 1.
- Roszewski Z.J., *Postępowanie w sprawie o wyłączenie wspólnika*, „Prawo Spółek” 2000, nr 6.
- Siemiątkowski T., Potrzeszcz R. (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Tytuł III. Spółki kapitałowe. Dział I Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, tom 2, Warszawa 2011.
- Sołtysiński S., Szajkowski A., Szumański A., Szwaja J., Tarska M., Herbet A., *Kodeks spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Komentarz do artykułów 151-300*, tom II, Legalis 2014, wydanie elektroniczne.
- Strzępka J. (red.), *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 266*, Legalis 2014, wydanie elektroniczne.
- Szanciło T., *Charakter prawny wyłączenia wspólnika ze spółki z o.o.*, „Glosa” 2009, nr 2.
- Szumański A., *Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 1997 r., II CKN 31/97*, „Orzecznictwo Sądów Powszechnych” 1997, nr 11.
- Szumański A., *Hybrydalne typy spółek handlowych*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2000, nr 6.
- Szumański A., *Wyłączenie kilku wspólników spółki z o.o. przez jednego wspólnika większościowego*, „Prawo Spółek” 2007, nr 4.
- Szymczak M. (red.), *Słownik języka polskiego. Tom trzeci, R-Ż*, Warszawa 1984.
- Trojanowski S., *Umorzenie udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jako sankcja*, [w:] J. Frąckowiak (red.), *Kodeks spółek handlowych po pięciu latach*, Wrocław 2006.
- Włodyka S. (red.), *Prawo spółek*, Kraków 1996.

IMPORTANT CAUSES OF THE EXCLUSION OF A SHAREHOLDER FROM LIMITED LIABILITY COMPANY

Summary: Important causes are the basis for the exclusion of a shareholder from a limited liability company. The aim of the exclusion of a shareholder is to maintain the existence of a company. This article attempts to define the concept in doctrine and jurisprudence. Every situation (culpable or not culpable) which involves a breach of principles of action by a shareholder in a limited liability company.

Keywords: exclusion of a shareholder, important causes, conflict, guilt, lack of guilt.